

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJOS

2017-03-10 Nr. 4D-2016/1-1205
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – KD) pareigūnų veiksmų (neveikimo), sprendžiant klausimą, susijusį su metalinių stalo indų išdavimu Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime (toliau vadinama ir – LTI-K).

2. Pareiškėjas skunde nurodo:

2.1. „[...] nuo 2016-04-01 d. Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime man buvo uždrausta turėti keramikinius bei metalinius indus [...], Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių (toliau – Taisyklės) 18 priedo 4.6 papunktyje yra numatyta, kad nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti plastikinius arba medinius stalo indus [...], Lukiškių tardymo izoliatorius-kalėjimas tuo nesivadovauja, nes išduoda valdiškus metalinius indus [...]. Lukiškių TI-K 2016-07-27 d. rašte Nr. 96-2610 teigiama: naudojimasis įstaigoje išduotais stalo indais neužtraukia Jums jokios atsakomybės“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „2016 m. liepos 27 d. Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo atsakymą Nr. 96-2610 apskundžiau KD. 2016 m. rugpjūčio 24 d. gavau atsakymą Nr. 2S-4634, bet KD atsakymas manęs netenkino, kadangi užsiima biurokratizmu, jie gina LTI-K [...]“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2016 m. rugsėjo 6 d. raštu Nr. 4D-2016/1-1205/3D-2490 kreipėsi į KD, prašydamas paaiškinti skunde nurodytas aplinkybes. 2016 m. rugsėjo 27 d. Seimo kontrolierius gavo 2016 m. rugsėjo 27 d. KD raštą Nr. 1S-3748 „Dėl informacijos pateikimo“. Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

4.1. 2016 m. liepos 13 d. Pareiškėjas kreipėsi į LTI-K direktorių prašydamas atsakyti, dėl kokių priežasčių LTI-K nuteistiesiems yra išduodami metaliniai stalo indai, nors pagal Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr.194 (toliau vadinama – PĮVTT), 18 priedo 4.6 punktą nuteistiesiems

leidžiama įsigyti ir turėti tik plastikinius ir medinius stalo indus;

4.2. į 2016 m. liepos 13 d. Pareiškėjo skundą buvo atsakyta 2016 m. liepos 27 d. LTI-K raštu Nr. 96-2610, kuriame nurodoma, kad „naudojimasis įstaigoje išduotais stalo indais neužtraukia Jums jokios atsakomybės“;

4.3. 2016 m. rugpjūčio 1 d. Pareiškėjas kreipėsi į KD skųsdamas 2016 m. liepos 27 d. LTI-K raštą Nr. 96-2610;

4.4. 2016 m. rugpjūčio 24 d. KD raštu Nr. 2S-4634 pateikė atsakymą į 2016 m. rugpjūčio 1 d. Pareiškėjo kreipimąsi; šiame atsakyme nurodoma, kad, „nuteistiesiems pageidaujant, jie laisvės atėmimo vietose gali būti aprūpinti stalo indais. [...] Lukiškių TI-K administracija suimtuosius ir nuteistuosius aprūpina ne tik stalo indais, bet atklode, čiužiniu ir pagalve, kurie nenumatyti Priede [PIVTT 18 priedas].“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

183 straipsnis „Bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų apskundimas“ – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto, terminuoto laisvės atėmimo ir laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios institucijos ar įstaigos vadovui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo skundo gavimo dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas bausmes vykdančių institucijų ir įstaigų vadovų veiksmai ir sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami Kalėjimų departamento direktoriui. Šis skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o jei dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo baigimo dienos. [...]“

6. Viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAI):

6.1. 3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“

„Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais:

1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) *objektyvumo*. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...]; 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...]“;

6.2. 34 straipsnis „Administracinės procedūros sprendimo priėmimas“ – „1. Administracinė procedūra baigiama administracinės procedūros sprendimo priėmimu. Asmeniui, dėl kurio pradėta administracinė procedūra, [...] raštu pranešama apie priimtą administracinės procedūros sprendimą ir nurodomos faktinės aplinkybės, nustatytos skundo nagrinėjimo metu, teisės aktai, kuriais vadovaujantis priimtas administracinės procedūros sprendimas, ir sprendimo apskundimo tvarka.“

7. PIVTT:

7.1. 9 punktas – „*Pataisos įstaigos savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos įstatymais, kitais Lietuvos Respublikos Seimo priimtais teisės aktais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Respublikos Prezidento dekretais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Ministro Pirmininko potvarkiais, teisingumo ministro ir*

Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama – Kalėjimų departamentas) direktoriaus įsakymais, kitais teisės aktais ir *šiomis taisyklėmis*“;

7.2. 18 priedo „Nuteistiesiems leidžiamų įsigyti ir turėti maisto produktų, būtiniausių reikmenų ir kitų daiktų sąrašas“ 4.6 punktas – „Plastikiniai arba mediniai stalo indai (lėkštė, šaukštas, puodukas, šakutė, peilis).“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama – LVAT) 2011 m. balandžio 19 d. nutartyje, priimtoje administracinėje byloje Nr. A-143-2876/2011, konstatavo:

„Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti *objektyviais* duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai [...]“.

9. LVAT 2012 m. gruodžio 20 d. sprendime, priimtame administracinėje byloje Nr. A-822-3206-12, konstatavo:

„Pagal Tarnybos Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos statuto (2008 m. lapkričio 6 d. įstatymo Nr. X-1791 redakcijos) 5 straipsnį Kalėjimų departamentas ir jam pavaldžios įstaigos (pagal Statuto 2 straipsnio 1 dalį pataisos namai yra Kalėjimų departamentui pavaldži įstaiga) savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Bausmių vykdymo kodeksu, Baudžiamuoju kodeksu, Baudžiamojo proceso kodeksu, Suėmimo vykdymo įstatymu, kitais įstatymais, šiuo statutu, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis ir *kitais teisės aktais*.

Pagal Statuto 4 straipsnį Kalėjimų departamento ir jam pavaldžių įstaigų veikla grindžiama teisingumo, teisėtumo, žmogaus teisių ir laisvių gerbimo, suimtųjų ir nuteistųjų lygybės prieš suėmimo ir bausmių vykdymo įstatymus, humanizmo, bausmių vykdymo individualizavimo, progresyvaus bausmių atlikimo ir viešumo principais. Panevėžio pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškiančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, *objektyvumo*, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 punktas).“

Tyrimo išvados

10. Pareiškėjas teigia, kad KD pateikė atsakymą, kuris neatitinka jo kreipimosi turinio.

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad 2016 m. liepos 13 d. Pareiškėjas kreipėsi į LTI-K direktorių prašydamas atsakyti, dėl kokių priežasčių LTI-K nuteistiesiems yra išduodami metaliniai stalo indai, nors pagal PĮVTT 18 priedo 4.6 punktą (šios pažymos 7.2 punktas), kuriuo LTI-K turi vadovautis savo veikloje (šios pažymos 7.1 punktas), nuteistiesiems leidžiama įsigyti ir turėti tik plastikinius ir medinius stalo indus. 2016 m. liepos 27 d. LTI-K raštu Nr. 96-2610 Pareiškėjui buvo atsakyta, kad „naudojimasis įstaigoje išduotais stalo indais neužtraukia Jums jokios atsakomybės“. Tokio turinio LTI-K atsakymas į Pareiškėjo kreipimąsi kelia abejonių, nes išlieka neaišku, ar LTI-K yra / nėra išduodami metaliniai stalo indai, jei jie yra išduodami, nėra paaiškinama, dėl kokių priežasčių LTI-K yra nepaisoma PĮVTT 18 priedo 4.6 punkto reikalavimų, taip pat neatsakoma, ar LTI-K nuteistiesiems bus išduodami teisės aktų reikalavimus atitinkantys, t. y. plastikiniai arba mediniai, stalo indai ir kada tai bus padaryta.

12. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą, KD nagrinėja asmenų prašymus, skundus ir pranešimus, priskirtinus KD kompetencijai, tarp jų ir skundus dėl laisvės atėmimo bausmės vykdančių institucijų ir įstaigų pareigūnų, vadovų veiksmų bei sprendimų (šios pažymos 5 punktas). Nagrinėdamas šiuos skundus KD, kaip viešojo administravimo subjektas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų ir objektyvumo principo, kuris reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs (šios pažymos 6.1, 6.2, 9 punktai). Pažymėtina, kad LVAT, atskleisdamas objektyvumo principo turinį, 2011 m. balandžio 19 d. nutartyje nurodė, jog laisvės atėmimo institucijų, t. y. ir KD, sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai (šios pažymos 8 punktas).

13. Seimo kontrolierius nustatė, kad 2016 m. rugpjūčio 1 d. Pareiškėjas kreipėsi į KD skųsdamas 2016 m. liepos 27 d. LTI-K raštą Nr. 96-2610. 2016 m. rugpjūčio 24 d. raštu Nr. 2S-4634 KD pateikė atsakymą į šį kreipimąsi, nuroydamas, kad, „nuteistiesiems pageidaujant, jie laisvės atėmimo vietose gali būti aprūpinti stalo indais. [...] Lukiškių TI-K administracija suimtuosius ir nuteistuosius aprūpina ne tik stalo indais, bet antklode, čiužiniu ir pagalve, kurie nenumatyti Priede [PĮVTT 18 priedas]“. Šios aplinkybės leidžia konstatuoti, kad KD neatliko tyrimo, t. y. nesiėmė veiksmų nustatyti, ar LTI-K nuteistiesiems yra / nėra išduodami metaliniai stalo indai, jeigu jie išduodami, dėl kokių priežasčių; taip pat nesiaiškino, kodėl LTI-K susidariusios situacijos nepaaiškino Pareiškėjui, nors Pareiškėjo skunde nurodytos aplinkybės akivaizdžiai kelia abejonių dėl PĮVTT naujai įtvirtintų nuostatų įgyvendinimo.

Taigi darytina išvada, jog KD pareigūnai Pareiškėjui pateikė formalų atsakymą ir nesiėmė priemonių, kad būtų apginta nuteistojo teisė gauti jam rūpimą informaciją, todėl Pareiškėjui pateikė objektyviais duomenimis (faktais) nepagrįstą ir jo kreipimosi turinio neatitinkantį 2016 m. rugpjūčio 24 d. atsakymą.

14. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Pareiškėjo skundas yra pagrįstas.

KD direktoriui rekomenduotina iš naujo įvertinti 2016 m. rugpjūčio 1 d. Pareiškėjo kreipimąsi ir pateikti jam teisės aktų reikalavimus atitinkantį atsakymą bei imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjų skundai būtų tiriami atidžiai, įvertinant visas skunde nurodytas aplinkybes, o pareiškėjams pateikiami atsakymai būtų pagrįsti objektyviais duomenimis (faktais), atitiktų skundų turinį.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAI

15. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X skundą dėl KD pareigūnų veiksmų (neveikimo), sprendžiant klausimą, susijusį su metalinių stalo indų išdavimu LTI-K, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

16. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14, 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriui rekomenduoja:

16.1. iš naujo įvertinti 2016 m. rugpjūčio 1 d. Pareiškėjo kreipimąsi ir, atlikus tyrimą pagal skunde nurodytas aplinkybes, pateikti jam teisės aktų reikalavimus atitinkantį atsakymą;

16.2. imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjų skundai būtų tiriami atidžiai, įvertinant visas skunde nurodytas aplinkybes, o pareiškėjams pateikiami atsakymai būtų pagrįsti objektyviais

duomenimis (faktais), atitiktų skundų turinį.

17. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius prašo apie rekomendacijos nagrinėjimo rezultatus informuoti iki 2017 m. balandžio 7 dienos.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas